

Što biraju najzahtjevniji

Piše: Vanja Došen

Jedrenje, more i naši otoci nikada niti jednog stranca nisu ostavili ravnodušnim, no redovito su zaprepašteni lošom povezanošću otoka i obale te preskupim neautentičnim restoranima

U Hrvatskoj se svake godine troše stotine tisuća kuna kako bi se doznalo što ostatak svijeta misli o našoj zemlji i "Mediterranu kakav je nekad bio", no mi smo se odlučili za mnogo jednostavniju metodu. Razgovarali smo s ljudima koji o načinu na koji stranci percipiraju Lijepu našu znaju mnogo više od ostalih.

Oni do tih saznanja nisu došli putem istraživanja tržišta i terenskih anketa, nego na najjednostavniji način - neposrednim kontaktom. Naime, zbog posla ili svog stila života oni često komuniciraju s brojnim, uglavnom dobrostojećim Amerikancima, Britancima, Francuzima i Nijemcima. Mnogi od tih poslovnih suradnika ili prijatelja često žele doći i upoznati Hrvatsku pa traže savjet od svojih prijatelja i znanaca. **Tomo Johannes In Der Mühlen**, direktor tvrtke IDM Music koji je prije povratka u Hrvatsku 12 godina živio u New Yorku, jedan je od tih ljudi. On je zbog posla, ali i dugogodišnjeg života u inozemstvu stalno u kontaktu sa strancima koji se kod njega uvijek informiraju o jednoj stvari - što posjetiti u Hrvatskoj.

- I prije povratka u Hrvatsku moja supruga, inače Nizozemka, i ja mnoge strance zainteresirali da dođu u Hrvatsku. Svi oni više-manje imaju sličan ukus i slična očekivanja od idealnog odmora, pa tako Hrvatska na nekim dijelovima 'prolazi', a na nekima 'pada' - kaže Tomo Johannes In Der Mühlen koji je tijekom posljednjih pet godina, otkako je ponovno u Hrvatskoj, savjetovao i sam ugostio na desetke Amerikanaca, Britanaca, Talijana...

Jedna od njegovih gošći bila je američka filmska producentica **Lisa Cortez**, koja je radila i na Oscarom nagrađenom filmu "Monster's Ball". Oduševile su je ljepote, okusi i ljudi.

- Lisa je avanturistica i uvijek ljetuje na neistraženim mjestima. Supruga i ja ugostili smo je u svojoj kući u Omišu i pružili joj odmor koji je daleko od tipičnog turističkog, a mnogo bliže onom što educirani stranci traže. Ona nije htjela luksuz, nego autohtonost, prirodu i prave ljude. Barkom smo je vozili na Brač, Hvar, u Split...

Svidjelo joj se apsolutno sve: stare kuće, naša hrana... No, vodili smo računa o tome da je vodimo isključivo u mala mjesta, a ne na 'in' destinacije. Na odlasku je rekla da joj je to bio jedan od najljepših odmora - priča In Der Mühlen.

- Svi naši prijatelji odlaze iz Hrvatske s pozitivnim dojmovima, no postoje i neke stvari koje ih uvijek iznova neugodno iznenade. Vječni problem je činjenica da je naše more prometno gotovo nepovezano. Riječ je o ljudima koji su navikli da s točke A na točku B dođu u što kraćem roku, pa misle da u sedam dana mogu istražiti gomilu toga. Ovih dana na ljetovanje dolazi naša prijateljica iz Amerike, koja je izrazila želju da dva dana provede u Rovinju, jedan u Splitu, pa obiđe Vis, Hvar i Dubrovnik. Sve to u sedam dana. Organizirali smo joj jedrilicu sa skiperom kako bi mogla sve to stići. Velik problem hrvatskog turizma je i to što je ponuda uglavnom u skladu s domaćom potražnjom. Svi bi biranu publiku, ali nemaju biranu ponudu.

Naši poslovni ljudi koji surađuju sa strancima - Ivana Šoljan, izvršna direktorica T-coma, Tomo Johannes in Der Muhlen, direktor tvrtke IDM Music, Dubravka Jusić, direktorica korporativnih komunikacija VIPneta i Susanna Yoko Henkel, violinistica japansko-njemačkog podrijetla i osnivačica Zagrebačkog festivala komorne glazbe - često preporučuju zahtjevnim, educiranim strancima ono najbolje što nudi Hrvatska

Štanciju Negričani u Istri strancima preporučuje Tomo in der Muhlen, nekoć Newyorkčanin, danas Zagrepčanin, direktor tvrtke IDM Music

Stranci žele boraviti u manjem i intimnijem objektu, ali kvalitetno opremljenom s udobnostima na koje su navikli. Hrana većinu oduševljava, ali za neku vrstu zahtjevnije prehrane ovdje nema sluha. Uskoro u Hrvatsku dolazi jedna naša poslovna prijateljica, koja zastupa jednu od najvećih glazbenih kuća u Velikoj Britaniji, i odlučila se za Bol. No, ona je vegan, a to je priličan problem. Ipak, uspio sam dogovoriti da joj kuha jedan kuhar iz tamošnjeg restorana, koji je prije živio i radio u Los Angelesu pa zna kako pripremati takva jela - otkriva Mühlen.

Gotovo svi stranci, poslovni suradnici i prijatelji naših sugovornika žele se vratiti u Hrvatsku

- Sve ih oduševljavaju naši ljudi. Dalmatinci su topli i otvoreni ljudi i oni to osjećaju. Neopisivo ih oduševljavaju stare kamene kuće, prelijepa priroda... Ako žele aktivan godišnji odmor, savjetujem im da odu na Bol, Brač, Vis, Kornate ili Korčulu, a ako žele pravo turističko razgledavanje, onda trebaju ići u Split, Dubrovnik, Pulu i druga veća turistička središta koja ne preporučujemo usred ljeta. Uvijek ih šaljem u male hotele: Kaštil na Bolu, jer je uređen tako da je ostao autohton, a opet ima

odličan komoditet, te Štanciju Negričani u Istri - otkriva Mühlen. No, ipak se vraća na neke "hrvatske nedostatke", poput loših zrakoplovnih luka, previsokih cijena hotela i restorana, mrtvila morskih mjesta po zimi, nedostatak hrvatskih novina na drugim jezicima...

I dok In Der Mühlen svojim stranim prijateljima češće preporučuje more, jedna od vodećih mladih violinistica njemačko-japanskog podrijetla, **Susanna Yoko Henkel**, i njezin suprug, menadžer i glazbeni producent **Dalio Despot**, koji zahvaljujući svojim karijerama i činjenici da žive na relaciji Zagreb - Berlin često imaju prilike ugostiti svoje strane prijatelje, "kunu" se prvenstveno u Zagreb gdje već treću godinu zaredom organiziraju Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe. U metropoli su ih, između ostalih, posjetili Susannin brat, čelist **Tonio Henkel**, prijatelj broker iz Münchena **Vivian Lloyd Osborne** te vođa poznatog njemačkog jazz kvarteta Quadro Nuevo, **Mulo Franzl**.

Ivana Šoljan, direktorica T-coma, i privatno i poslovno neprestano otkriva strancima najbolje od naše vrhunske turističke ponude
Dubravka Jusić, direktorica korporativnih komunikacija u Vipnetu

- Gosti koji nam dođu, uglavnom su glazbenici, ali i obitelj i prijatelji iz cijeloga svijeta. Ponosni smo na 'naš' Zagreb pa goste volimo izvesti u restorane s domaćom hranom: na špek-fileke u Stari fijaker, pileća jetrica u Baltazar ili mladu patku s mlincima u restoran Kod Žaca. Neki gosti prespavaju kod nas doma, a od hotela preporučujemo Dubrovnik zbog

pozicije u samom centru. Volimo im pokazati mjesta koja nam mnogo znače, a to su Gornji grad, gdje živimo, i centar s brojnim kafićima. Obavezno ih odvedemo na tržnicu Dolac gdje

Tomo in Der Muhlen s prijateljicom, filmskom producenticom koju je ugostio u Omišu i vozio barkom po našim otocima, te joj priuštio nezaboravni odmor

zajedno kupimo domaći sir i vrhnje i svježi kukuruzni kruh. Svima se sviđa živost na zagrebačkim ulicama, no smetaju im cijene, odnosno nedostatak dobrih restorana s prihvatljivim cijenama. To nas ne čudi jer i sami imamo slično iskustvo. Berlinski restorani u usporedbi sa zagrebačkima mnogo su jeftiniji, a izbor je zanimljiviji - otkrivaju **Susanna i Dalio**. Baš poput njih, u Zagrebu najčešće svoje suradnike ugošćuje i **Dubravka Jusić**, rukovoditeljica Korporativnih komunikacija Vipneta.

- Rado ih uputim da prošetaju Tkalčićevom ulicom do Gornjeg grada te da posjete Markov trg, Kamenita vrata i Kaptol. Naravno, pri preporuci destinacije uvijek imam na umu želje i interese gostiju, no u našoj bogatoj gastronomskoj ponudi gosti bez iznimke uživaju - ističe Dubravka Jusić, napominjući da svojim suradnicima uvijek preporučuje odlazak na Dubrovačke ljetne

igre. - Uvijek savjetujem posjet toj jedinstvenoj kulturnoj manifestaciji koja promiče umjetnost i tradiciju Dubrovnika, a time i Hrvatske. Većinu naših poslovnih partnera ugodno iznenadi i velik broj znamenitosti pod zaštitom UNESCO-a - otkriva Dubravka Jusić.

Ivana Šoljan, članica Uprave i glavna izvršna direktorica T-Coma, spletom životnih okolnosti stekla je uistinu velik broj suradnika i prijatelja iz drugih zemalja, koji u Hrvatsku navraćaju rado i često. U prvom redu, to je obitelj njezina supruga, Amerikanca, ali za savjet o tome gdje odsjesti raspituju se i brojni poslovni suradnici Deutsche Telekom.

- Kolegama iz inozemstva za poslovne sastanke često preporučujem lokacije u Hrvatskoj, pogotovo Dubrovnik i Rovinj. Gosti iz poslovnog svijeta u pravilu su vrlo zadovoljni uslugama, prirodom i izostankom gužve izvan sezone - kaže Ivana Šoljan.

- Kad me prijatelji iz inozemstva pitaju za savjet, najčešće im preporučim odlazak na more, i to jedrilicom ili brodom jer je to najljepši način upoznavanja obale. Najviše ih impresionira čisto, prozirno more koje im ulijeva osjećaj sigurnosti. Iako su, čim dođu, svi zainteresirani za posjet Dubrovniku, na povratku često neizmjereno hvale prekrasne otoke za koje prije nisu čuli, u prvom redu Korčulu i Mljet. Svima bezrezervno preporučujem i svoj omiljeni grad Rovinj čiji srednjovjekovni šarm sve zavede. Prijateljima, koji su uz more ljubitelji i dobre hrane, vina i prirode, tražim biciklističke ture po unutrašnjosti Istre, s obaveznom zaustavljanjem u lokalnim restoranima. Oni skloni vrhunskoj gastronomiji u pravilu se oduševavaju restoranom Zigante u Livadama, podno Motovuna, a od domaće hrane uvijek im preporučim nagrađivano ekstra djevičansko maslinovo ulje Maneghetti. Za smještaj im kažem da potraže privatna imanja ili stancije, poput Dvora svetog Jurja na Hvaru, ili male obiteljske hotele kao što je Vestibul u Splitu - priča Šoljan, otkrivajući zatim i neizostavne nedostatke.

Mali obiteljski hotel Vestibul u Splitu, vrhunskispoj novog i starog

- Trebali bismo poraditi na povećanju broja golf-terena jer se mnogi strani gosti čude što su mogućnosti igranja golfa u Hrvatskoj vrlo skromne. Najveći je problem, kad su u pitanju zahtjevniji gosti, nedostatak adekvatnog smještaja jer nema dovoljno malih, luksuznih, ali šarmantnih hotela, te nedovoljna fleksibilnost transportnog sustava. Gosti često tijekom samo nekoliko dana žele obići što veći dio zemlje i vidjeti što više, što je gotovo nemoguće,

pogotovo ako u program obilaska žele uključiti i otoke od kojih ih nerijetko ne dijeli samo more, nego i kilometarske kolone u trajektnim lukama - otkriva Šoljan i tako potvrđuje neke već spomenute probleme.

No, nedostaci definitivno nisu jedina stvar u kojoj se naši sugovornici slažu, pa su tako svi složni u činjenici da se mnogi stranci odlučuju na ponovni dolazak..

- Svi moji prijatelji, nakon što jednom posjete Hrvatsku, uvijek se vraćaju - zaključuje Ivana Šoljan.

U Zagrebu obavezan repertoar: centar, domaći restorani i dizajneri

Naši sugovornici svoje prijatelje i suradnike obavezno vode na Gornji grad te u autentične domaće restorane u zagrebačkoj okolici. Strancima vole skrenuti pozornost na domaće dizajnere. **Susanna Yoko Henkel** obožava i preporučuje **Branku Donassy**.

Violinistica svjetskog glasa Susanna Yoko Henkel i njezin suprug Dalio Despot često u Zagrebu ugošćuju svjetske glazbenike

- Naša prijateljica **Sean Corn**, yoga majstorica, oduševila se modnim dvojcem I-GLE i jeftinim cipelama od skaja u domaćim trgovinama. Mislila je da smo iznimno ekološki osviješteni, nije joj palo na pamet da ih ima toliko jer su jeftine. Odavde je otišla kući sa 20 pari, kaže **Tomo in Der Muhlen**, te dodaje da strance više zanimaju 'narodni' restorani jer 'hoch' restaća ima boljih i jeftinijih u svijetu. Često ih vode na Sljeme u planinarske domove ili u Sambor, a najdraži su im restorani Zelenjak, Appetit i Sofra s odličnom bosanskom hranom. Svi su oduševljeni centrom Zagreba, no kad vide naša naselja, Zapadnjaci priznaju da su upravo tako zamišljali socijalizam.